

PRZYKŁADOWA PEŁNA ODPOWIEDŹ

Jakie znaczenie ma tytuł dla odczytania sensu utworu? Omów zagadnienie na podstawie *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Stefan Żeromski,
Przedwiośnie

EPOKA

Dwudziestolecie
międzywojenne

CZAS

WYPOWIEDZI
ok. 5 min

OPRACOWANIE

nauczyciele
Odrabiamy

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do
matury 2027 od
Odrabiamy.pl.

**Przećwicz to
pytanie**

Darmowy symulator
matury ustnej. Ocena
wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z
opracowaniem pytań
jawnych 2027.

**JAK Z TEGO
KORZYSTAĆ**

To gotowa wypowiedź, taka jak na egzaminie. Etykiety na marginesie pokazują, z jakich kroków się składa. Nie ucz się jej na pamięć: zbuduj własną według tego samego planu, a potem sprawdź się w symulatorze (kod QR „Przećwicz to pytanie” wyżej).

TEZA

wstęp, który od razu
mówi, co będziesz
udowadniać

Nadanie dziełu odpowiedniego tytułu jest niezwykle ważne, ponieważ właśnie z nim w pierwszej kolejności styka się odbiorca. Co więcej, niejednokrotnie od nazwy utworu zależy, czy ktoś będzie chciał się z nim zapoznać, czy uzna go za nieciekawą. Wynika to stąd, że tytuł często sugeruje konkretną tematykę. Pełni on jednak jeszcze wiele innych funkcji. Nakierowuje na pewien przekaz i podpowiada, na co warto zwrócić uwagę podczas lektury. Dodatkowo może być metaforyczny, a

tym samym niejednoznaczny. Wtedy intryguje, przez co skłania do przemyśleń na temat możliwych interpretacji tekstu. Tytuł ma więc istotne znaczenie dla jego odczytania.

Z LEKTURY

sceny i postacie z
lektury bazowej
omówione pod tezę

Dowodzi tego *Przedwiośnie* Stefana Żeromskiego. Wyraz tworzący tytuł dosłownie oznacza stan przejściowy między zimą a wiosną. Wtedy natura budzi się do życia - śnieg topnieje, rośliny na nowo zaczynają rozkwitać i świat nabiera kolorów. Tematem powieści nie jest jednak przyroda, a więc słowo przedwiośnie ma w tym przypadku znaczenie metaforyczne.

Utwór Żeromskiego w szczególności dotyczy okresu dojrzewania Cezarego Baryki. Chłopak od wczesnych lat angażował się w sprawy polityczne, brał czynny udział w rewolucji w Baku. W wyniku przewrotu stracił matkę. Po pewnym czasie razem z ojcem wyruszył do Polski. Tam bohater stanął przed trudnym wyborem. Jako osoba angażująca się w losy państwa mógł dołączyć albo do Antoniego Lulka, albo do Szymona Gajowca. Pierwszy z mężczyzn to komunista i zwolennik rewolucji, drugi natomiast - popierał ewolucję za sprawą powolnych reform. Młodemu Baryce nie odpowiadała jednak żadna z tych dróg. Gdy pod koniec utworu zdystansował się od narzucanych mu poglądów, wykazał się dojrzałością. To z kolei znaczy, że wszedł w dorosłość, a tym samym w jego życiu skończył się okres przedwiośnia, czyli dorastania.

Oprócz tego nazwa książki Żeromskiego nawiązuje do sytuacji Polski po odzyskaniu niepodległości. Gdy Baryka wyruszył do ojczyzny swoich rodziców, ta była już wolna. Mimo to chłopak czuł się tam rozdarty. Ojciec obiecywał mu szklane domy, tymczasem Cezary trafił do ubogiego, nierozwiniętego kraju. W kontekście Polski tytułowe przedwiośnie oznacza więc okres, kiedy państwo rozwija się i odbudowuje (czyli odradza) po 123 latach niewoli.

W podobny sposób Szymon Gajowiec przedstawił młodemu Baryce sytuację niepodległej Polski. Uważał, że kraj jest w fazie przejściowej, ale w końcu - za sprawą powolnych reform - powróci do stanu z czasów świetności. Podobnie jak po zimie wraz z upływem dni czy tygodni nadejdzie upragniona wiosna.

KONTEKST

drugi tekst lub zjawisko,
zestawione z lekturą

Tytuł odgrywa równie ważną rolę w dziele Aleksandra Kamińskiego. *Kamienie na szaniec* powstały w oparciu o pamiętnik Zośki. Chłopak pisał go za namową ojca po stracie przyjaciół. Swoje wspomnienia nazwał *Kamienie rzucone na szaniec*, do czego zainspirował go wiersz *Testament mój* Juliusza Słowackiego. Kiedy Zawadzki się dowiedział, że Kamiński planuje spisać historię o Alku i Rudym, nakłonił go, żeby nadał książce

taki sam tytuł. Autor przywołuje w utworze to zdarzenie, a także prośbę umierającego Jana Bytnara. Jak się okazuje, chłopak pragnął przed śmiercią jeszcze raz usłyszeć wspomniany wiersz Słowackiego. W ten sposób Kamiński spiął swoje dzieło swego rodzaju kłamrą kompozycyjną.

Tytuł *Kamienie na szaniec* to jednak nie tylko nawiązanie do pamiętnika Zośki czy odwołanie do wiersza Słowackiego. Nazwa ta ma też znaczenie metaforyczne. Szaniec jest konstrukcją obronną, osłaniającą żołnierzy przed wrogim ostrzałem. Kamieniami są z kolei młodzi ludzie oddający swoje życie za ojczyznę - w tym Alek, Rudy i sam Zośka. Taki tytuł wzbudza ciekawość, a jednocześnie sugeruje, że książka zawiera ukryty przekaz.

WNIOSEK

spięcie obu części i
odpowiedź na pytanie

Jak wynika z omówionych przykładów, tytuł jest nie tylko nazwą dzieła, ale również elementem, który je wzbogaca. Często podpowiada, na co zwrócić uwagę podczas lektury. Naprowadza przy tym na ukryte sensy albo skłania do refleksji nad przesłaniem utworu. Dotyczy to zarówno *Przedwiośnia*, jak i *Kamieni na szaniec*. Tytuł może dodatkowo wpływać na kompozycję dzieła, a także nieść ze sobą jakąś historię, czego dowodzi książka Aleksandra Kamińskiego.